

Asia: Johtamistaidon valmennusohjelman tekijänoikeus ja tekijänoikeuden loukkaus

Annettu: 30.10.1996

Molemmat lausuntopyynnön kohteena olevat valmennusohjelmat olivat selittäviä kirjallisia teoksia. Vastaajan teos ei muistuttanut kantajan teosta siinä määrin, että teokset olisivat olleet tunnistettavissa samoiksi teoksiksi tai muunnelmiksi. Vastaajan teosta ei näin ollen voitu pitää samana teoksena kuin kantajan teos tai kantajan teoksen muunnelmana.

Selostus asiasta

Heinolan kärjäoikeus on 5.6.1996 päivätyllä kirjelmällään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa kärjäoikeudessa vireillä olevassa tekijänoikeusrikosta koskevassa asiassa R 95/134, jossa asianomistajana on Oy X Ab (jäljempänä X) ja vastaajana liikkeenjohdon konsultti A (jäljempänä vastaaja).

Kärjäoikeus pyytää tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, ovatko Y Oy:n Moduli I - valmennusohjelma ja Oy X Ab:n Power and Influence / Positive Power and Influence - valmennusohjelma sama teos ja onko oikeudenkäynnissä todistajana kuullun B:n laatimassa vertailukansiossa esitetty vertailu tekijänoikeudellisesti relevantti.

Lausuntopyynnön liitteinä ovat jutun pöytäkirjat ja käsittelyn yhteydessä esitetty muu asiakirja-aineisto.

Seuraavassa esitetään se osa oikeudenkäynnin pöytäkirjoista ilmenevästä aineistosta, joka käsittelee edellä mainittuja kärjäoikeuden esittämiä kysymyksiä. Lausunnossa käsitellään seuraavia tekijänoikeusneuvostolle toimitettuja asiakirjoja: 1. X-instituutti: Power and Influence — Tehokkaat vaikuttamiskeinot, 2. Y Oy: Johtajuus ja vuorovaikutus valmennusohjelma, I moduli.

Pöytäkirja 12.9.1995

Kärjäoikeudelle 12.9.1995 antamassaan vastineessa vastaaja toteaa, että Y Oy:llä on ollut oikeus käyttää teosta "Organizational Psychology: An Experimental Approach to Organizational Behaviour" suomenkielisen opetusaineiston pohjana. Valmennusohjelman harjoitusaineisto on vastaajan mukaan hänen itsensä laatima. Valmennusohjelma "Johtajuus ja vuorovaikutus" on vastaajan laatima teos, johon hänellä on tekijänoikeus. Oikeudenistunnossa vastaaja on todennut, että ohjelman perusosa "johtamistyyli" on ollut sama kaikilla kursseilla mutta harjoitusmateriaali on vaihdellut yrityksen tarpeiden mukaisesti.

Pöytäkirja 12.12.1995

X:n apulaisjohtajaa B:tä kuultiin todistajana. B:n mielestä valtaosa, arviolta 75—80 %, vastaajan ohjelmasta on X:n materiaalin kanssa joko identtistä tai saman tyyppistä. Erilaisia osia vastaajan materiaalissa ovat muun muassa suora käänös eräästä kirjasta sekä lopussa oleva artikkelivalikoima. Lähes kaikkea muuta tekstiä vastaava teksti löytyy B:n mielestä molemmista teoksista, ja asiasisällöltään tekstit ovat samat. B:n käsityksenä oli, että kun materiaalista lainataan tai kopioidaan noin puolet tai jossain tilanteessa vähemmänkin, kyseessä on tekijänoikeuden loukkaus.

B:n eri koulutusmateriaaleista tekemä vertailu on lausuntopyynnön liitteenä. B totesi, että vastaajan aineisto sisältää jo aiemmin mainitun käänöstekstin lisäksi sellaista materiaalia, jota on käytetty vain jollakin tietyllä X:n järjestämällä kurssilla ja jota X ei yleisesti ole käyttänyt ohjelmissaan. Vastaajan ohjelmaa koskeva materiaali on saatu eräältä kurssilaiselta. X:n aineisto on puolestaan X:n normaalisti jakama kurssimateriaali. B kertoi etsineensä menetelmällisiä ja tekstillisiä yhtäläisyyksiä enemmän kuin ulkoasuun liittyviä yhtäläisyyksiä. Samojen ideoiden ja menetelmien lisäksi aineistosta löytyy myös identtisiä tekstejä.

Todistajana kuullun professori C:n mukaan molemmista ohjelmista on löydettävissä samat tunnistettavat tekijät: tietyllä metodiikalla kirjoitettu käsikirjoitus ja sama taustaoppi. Mahdollisilla eroilla, esimerkiksi lisämateriaalilla ei C:n mukaan ollut merkitystä. C myönsi kuitenkin, ettei hän ole tekijänoikeuden asiantuntija.

Kirjallisessa asiantuntijalausunnossa C toteaa, että vastaajan valmennusohjelma on X:n ohjelman kopio siltä osin, kuin on kyse kurssin metodiseen tai opilliseen sisältöön liittyvistä tekstisivuista. Tekstisivujen uudelleen muotoilu ei C:n mukaan merkitse olennaista muutosta, koska ydinkohdat tekstistä ovat sanasta sanaan samoja. Myöskään täydentävät lisäsivut eivät merkitse olennaista muutosta, koska ne eivät liity valmennusohjelman metodisiin ja opillisiin ydinalueisiin.

Todistajana kuultiin aiemmin X:n palveluksessa ollutta D:tä, joka toimii nykyään sivutoimisena liikkeenjohdon konsulttina. D totesi, että valmennusohjelmat ovat metodiltaan, jolla tarkoitetaan yleisesti käytössä olevaa menetelmää, samankaltaisia ja opilliselta sisällöltään samankaltaiset, mutta perusidean eli johtajuuden kehittämisen osalta ne eivät olle samankaltaiset.

Varatuomari E:tä kuultiin todistajana. Kirjallisessa asiantuntijalausunnossaan E toteaa, etteivät suoja saa ideat ja ajatukset ja ettei suojan syntyminen ole sidoksissa lopputuloksen vaatimaan työmäärään tai sen edellyttämään tietoon. Tekijänoikeudellisesti on luvallista tehdä uusia teoksia samasta aiheesta tai saman idean ympärille. Tekijänoikeuden tarkoituksena ei E:n mukaan ole rajoittaa tiedon välittämistä eikä sen vastaanottamista, eikä tietyn opin, suuntauksen tai vastaavan käyttäminen taloudellisesti tai muuten hyväksi ole kenenkään yksinoikeus.

E:n mukaan kirjallisen teoksen tekijänoikeudellista asemaa arvioitaessa teosta tulee tarkastella kokonaisuutena. Myös tekijänoikeussuojaa saavan osan tulee yltää teostasoon. Jotta teokseen sisältyvä kaavake, lomake tai luettelo voisi muusta teoksesta irrallaan saada tekijänoikeussuojaa,

sen on myös erillisenä teoksen osana yllettävä teostasoon. E toteaa, että kirjallisen teoksen teostaso on oikeuskäytännössä asetunut melko alhaiseksi. Samasta aiheesta kirjoitetuilta teoksilta ei voida vaatia kovin suurta omaperäisyyttä, ja samankaltaisuutta saattaa välttämättä esiintyä.

Pöytäkirja 14.2.1996

Vastaajan vastine

Vastaajan asiamies, asianajaja S.K., kritisoi vastineessa erityisesti asianomistaja X:n edustajan kokoamaa vertailukansiota, jota lausuntopyynnössä on pyydetty arvioimaan. Vertailukansio on tarkoitushakuisesti koottu ja kommentoitu kokoelma, jossa vertailu on tapahtunut opillisin ja metodisin perustein, ei tekijänoikeudellisesta näkökulmasta. Vertailukansio osoittaa vastineen mukaan kuitenkin, ettei kyseessä ole tekijänoikeuden loukkaus.

Vastineessa todetaan, että tekijänoikeus ei suojaa teoksen perusideaa, aihetta tai motiivia. Tekijänoikeussuojan saamiseen ei myöskään vaikuta teokseen pantu työpanos, tieto tai muut vastaavat seikat. Tehdyt vertailut ovat siten perustuneet väärin lähtökohtiin. Vaikka lausuntopyynnön kohteena olevat koulutuskansiot perustuvat muihin esikuviin ja alan yleisiin oppeihin, vastineen antajan mielestä molemmat kokonaisuudet yltyvät teostasoon, vaikka niissä esitetyt yksittäiset lomakkeet, taulukot, harjoitustyöt yms. eivät yksinään teostasoon ylläkään. Vastineen mukaan koulutuskansioita tulisi vertailla tekijänoikeudellisen samankaltaisuuden eli ulkomuodon suhteen. Tällaisen samankaltaisuuden olemassaoloa ei ole kuitenkaan osoitettu.

Vastineessa kommentoidaan myös asiantuntijalausuntoja. Professori C on todennut asiantuntijalausunnossaan, että vastaajan valmennusohjelma on X:n ohjelman kopio siltä osin, kuin kyse on kurssin metodiseen tai opilliseen sisältöön liittyvistä tekstisivuista. C:n tekijänoikeudellinen asiantuntemus asetetaan vastineessa kyseenalaiseksi. Toisin kuin C lausunnossaan väittää, vastineen mukaan tekijänoikeus on arvioitava ulkomuodon perusteella, samoin samankaltaisuus, jolloin taustalla olevan opillisen perustan ymmärtämisellä ei ole relevanssia.

Varatuomari E:n lausunnossa esitetyn tekijänoikeudellisen arviopohjan katsoo vastineen antaja osoittavan, että syyte on aiheeton. Lausunnon mukaan teoksen tekijänoikeudellista asemaa on tarkasteltava kokonaisuutena ja ulkomuodon perusteella, eikä teosten samankaltaisuutta arvioitaessa ole lupa poimia vain joitakin osia. Samasta aiheesta kirjoitetulta teokselta ei E:n mukaan voida vaatia kovin suurta omaperäisyyttä, minkä tueksi hän viittaa tapaukseen KKO 1964 II 59, jossa oppikirjojen rakenteellisesta ja sisällyksellisestä samankaltaisuudesta huolimatta molempia pidettiin itsenäisinä teoksina. Teoksen osankin, esimerkiksi taulukkojen, on teosyhteydestä irrotettuna yllettävä teostasoon, jotta tällaisen osan lainaamisen voitaisiin katsoa olevan tekijänoikeuden loukkaus. Lausunnossa käsitellään myös työsuhteessa tehdyn teoksen oikeuksien siirtymisen laajuutta. E:n mukaan ei voida presumoida, että työnantaja saisi kaikki oikeudet teokseen. E on todennut myös keskeiset tekijänoikeudelliset periaatteet, että ideat, ajatukset, teoriat, matemaattiset menetelmät tai vastaavat eivät saa tekijänoikeussuojaa, ja että lopputuloksen vaatimalla työmäärällä ei ole vaikutusta teostason tai samankaltaisuuden arviointiin. Samasta aiheesta on siten sallittua tehdä useita teoksia, ja julkistettua materiaalia voidaan hyödyntää tiedon lähteenä. E toteaa lisäksi,

että molemmat kurssimateriaalit perustuvat ulkomaisiin esikuviin sekä alan vanhoihin ja yleisiin oppeihin.

Vastineen mukaan konsultti D:n lausunnossa korostetaan, että molemmat ohjelmat perustuvat samoihin opillisiin perusideoihin ja että X:n materiaali ei perustu mihinkään ainutlaatuihin tai uuteen vaan muualla aiemmin esitettyyn. Myös tarkkailu- ja havaintolomakkeiden samankaltaisuus perustuu lausunnon mukaan niiden ideaan. Lomakkeilla ei vastineen antajan mukaan kuitenkaan ole vaikutusta ohjelmien muodostaman kokonaisuuden arviointiin.

Vastineessa kommentoidaan myös ohjelmista tehtyä vertailukansiota, jonka vastineen antaja katsoo yksiselitteisesti osoittavan, ettei kansion kokoajalla B:llä ole käsitystä tekijänoikeudesta tai tekijänoikeudellisesta teosarvioinnista ja ettei vertailua voida pitää tekijänoikeudellisen arvioinnin perustana. B:n vertailu perustuu opillisiin ja metodisiin lähtökohtiin, ei tekijänoikeudellisiin. Vertailuaineistoon sisältyy mm. Z:n koulutuksessa käytetty kyselylomakeisto, joka ei ole X:n ohjelman aineistoa ja joka ei muutenkaan erillisenä osakokonaisuutena yllä teostasoon.

Vastineen antajan mukaan eri asiakkaiden koulutusohjelmat poikkeavat harjoitusten osalta toisistaan, joten harjoituksia tulisi arvioida muusta kokonaisuudesta erillään. Myöskään vertailukansioon sisältyvät pelikortit eivät ole osa kurssikansiota eikä niitä siten pidä arvioida tekijänoikeudellisessa vertailussa. Vastineen mukaan edellä mainittu materiaali ei myöskään ylitä teoskynnystä.

Vertailukansion kommenttien perusteella vastineessa päädytään havaintoon, että "tehtaanjohtajan harjoitusta" lukuun ottamatta kansioista ei ole löytynyt identtisyyskysymyksiä eikä samankaltaisuuksia. Edellä mainittu harjoitus ei vastineen mukaan kuitenkaan tosiasiasa kuulu Y:n käyttämään kurssikansioon.

Vastineen loppuyhteenvedossa vastineen antaja toteaa, että lausuntopyyntöä kohteena olevia kurssikansioita on sinänsä pidettävä teoksina, vaikka niihin sisältyy paljon taulukoita, kysymyslistoja ja luetteloita, joiden ei sellaisenaan voida katsoa ylittävän teoskynnystä. Kansioissa käsitellään opillisesti ja metodisesti samankaltaisia asioita, mutta kansiot eroavat toisistaan asioiden käsittelyjärjestyksen, tekstin muodon ja ulkoasun suhteen siten, ettei vastaajan teosta voida pitää X:n teoksen kanssa samana teoksena tai sen muunnelmana. Vastineen antajan mukaan samasta aiheesta johtuen ja siksi, että molemmat materiaalit perustuvat ulkomaisiin esikuviin ja yleisesti käytössä oleviin oppeihin, kansiot eivät ole kovinkaan itsenäisiä eikä niiden keskinäinen eroavuuskynnys ei ole korkealla. Samankaltaista aineistoa kansioissa ovat vastineen mukaan jotkut taulukot ja luettelot sekä osittain erillinen materiaali, joka ei sisälly kansion aineistoon. Taulukot ja luettelot eivät ole teoksia, eivätkä ne siten saa tekijänoikeussuojaa.

Pöytäkirja 9.5.1996

X:n kirjelmä

X toteaa kirjelmässään, että vastaaja ei ole kehittänyt tai luonut mitään itsenäistä tai omaperäistä teosta vaan että vastaajan valmennusohjelma on merkittävältä osaltaan X:n ohjelman jäljennös tai muunnelma. Omaperäistä ja itsenäistä X:n mukaan on ainoastaan vastaajan tapa jäljentää ja muunnella materiaalia.

X:n mukaan tekijänoikeus ei rajoitu teoksen ulkomuotoon. Kantansa tueksi X viittaa Pirkko-Liisa Haarmannin oppikirjassaan esittämään toteamukseen, että teos on jotakin, joka sijoittuu sisällön ja ns. ulkoisen muodon välille. Myös tekijänoikeuslain 2 §:ssä todetaan tekijän yksinoikeuksiin kuuluvan oikeus saattaa teos yleisön saataviin myös muunnelmana. Sen vuoksi X:n mukaan tekijänoikeus ei voi rajoittua "vain ja pelkästään" muodon suojaan, vaan myös teoksen muuntaminen loukkaa tekijänoikeutta.

Sen arvioimiseksi, onko kyseessä muunnelma vai ei, X esittää kirjelmässä erilaisia arvosteluun vaikuttavia tekijöitä. Aluksi X toteaa, että kansioista on löydettävissä keskenään täysin identtisiä osia. Sen selvittämiseksi, mikä osa materiaalista on muunneltua ja mikä ei, voidaan X:n mukaan vertailla materiaalien ulkoisten yhteneväisyyksien lisäksi mm. niiden kirjallista sisältöä, peruskäsitteistöä, tavoitteita ja lähtökohtia. Muuntamisen puolesta puhuvat ohjelmien toteutuksen ja perusidean opillinen ja metodinen samankaltaisuus, vaikka kyseisillä seikoilla ei yksinään olisikaan tekijänoikeudellista arvoa. X painottaa muuntamisen ja loukkauksen arvioinnissa talonpoikaisjärjen käyttöä.

X toteaa, ettei kaikkia todistajia ole kuultu tekijänoikeusalan asiantuntijoina ja että sen vuoksi kyseisten todistajien lausumia ei voida käyttää materiaalien tekijänoikeudelliseen arviointiin, joka X:n mukaan on puhtaasti tuomioistuimen ratkaistava asia. X painottaa, että todistajat B ja C ovat lausuneet käsityksensä ainoastaan materiaalien samanlaisuudesta ja samankaltaisuudesta. Lausuntojen ja vertailukansion avulla on tullut X:n mielestä osoitetuksi, että materiaalit ovat sisällöllisesti, peruskäsitteiltään ja tavoitteiltaan sekä opillisesti ja metodisesti samat. Havaittavat erot, joita on noin 20 prosenttia materiaalista, koskevat vain tekstin modifiointia ja stilisointia. X:n mukaan vastaajan materiaali on X:n materiaalin muunnelma ja osaltaan identtinen jäljennös. Materiaalin tekijänoikeudellinen erilaisuus ei voi myöskään seurata siitä, että loukkaavan materiaalin lisäksi mahdollisesti käytetään ei-loukkaavaa materiaalia. X:n mukaan se, että vastaajan kansioon ei ole otettu kaikkia X:n kansion sivuja, ei osoita, että ohjelmat olisivat erilaisia.

Vastaajan lisävastine

Vastaaja kommentoi syyttäjän tekemää syytteen kehittelykirjelmää. Toisin kuin syyttäjän on päätellyt, vastaaja toteaa, etteivät aiheen, idean ja opin yhdenmukaisuudet poista vastaajan teoksen teosluonnetta. Muodon suojasta vastaaja toteaa, että samankaltaisuusarviointi on tehtävä

vertaamalla kansioita sellaisenaan lisäämättä niihin mitään muuta aineistoa. Viitaten Haarmannin oppikirjaan vastaaja toteaa, että jos keskivertolukijalle syntyy teosten muodosta, ei aiheesta, samuuselämys, kyseessä on mahdollisesti tekijänoikeuden loukkaus.

X:n vastineesta vastaaja toteaa, että siinä on käsitelty selvästi virheellisiä tekijänoikeudellisia kriteereitä. Väitteestä, ettei vastaajan valmennusohjelma olisi teos, vastaaja toteaa, että yleisen tekijänoikeudellisen näkemyksen mukaan teostasoo on hyvin matalalla tiettyyn oppiin, aiheeseen tai metodiin perustuvissa teoksissa.

Teoksen muunnelma-problematiikasta vastineen antaja toteaa, että kahta kirjallista teosta vertailtaessa vertailun on tapahduttava vain teoksen ulkoisen muodon perusteella. Teoksen erilaiset ilmenemismuodot - esimerkiksi kirjallisesta teoksesta tehty elokuva tai laulu - eivät tällaisessa tilanteessa ole arvioinnin kohteena. Vastaaja viittaa tekijänoikeuslain 4 §:ssä säädettyihin kahteen erilaiseen muunnelmaan. Ns. jälkiperäinen muunnelma, josta säädetään 4 §:n 1 momentissa, voi olla esimerkiksi kirjallisen teoksen käännös tai sen pohjalta tehty elokuva, jonka tekemiseen tarvitaan alkuperäisteoksen oikeudenhaltijan suostumus. Sen sijaan ns. vapaa muunnelma, josta säädetään 4 §:n 2 momentissa, on teosta vapaasti muuttaen aikaan saatu uusi ja itsenäinen teos. Tällainen muuntelu on vastineen mukaan tavallista esimerkiksi oppikirjojen kohdalla, josta liitteenä olevat muurausalan oppikirjat ovat esimerkkinä. Samankaltaisuusvertailu ei voi X:n esittämällä tavalla perustua teosten kirjallisen sisällön, peruskäsitteistön, tavoitteiden ja lähtökohtien vertailuun.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa aluksi, että käräjäoikeuden kysymykseen, ovatko Y Oy:n Moduli I - valmennusohjelma ja Oy X Ab:n Power and Influence / Positive Power and Influence - valmennusohjelma sama teos, tekijänoikeusneuvosto vastaa sille toimitetun aineiston pohjalta vertailemalla toisiinsa erillisessä kansiossa olevaa X:n kokonaista valmennusohjelmaa ja vastaajan valmennusohjelmaa siinä muodossa kuin se on sijoitettu vertailukansioon.

Tekijänoikeus

Tekijänoikeuslain (404/61) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Kirjallisina teoksina suojataan sekä kaunokirjallisia että selittäviä kirjallisia esityksiä.

Tekijänoikeussuojan edellytyksenä on, että teos yltyä niin sanottuun teostasoon. Tällä tarkoitetaan sitä, että teoksen on oltava itsenäinen ja omaperäinen luomistyön tulos. Teostasovaatimuksen katsotaan yleensä täyttyvän, kun teos on niin itsenäinen ja omaperäinen, että kenenkään muun kuin tekijän ei yleensä voitaisi olettaa päätyvän muodoltaan samanlaiseen lopputulokseen itsenäisesti vastaavaan työhön ryhtyessään. Tekijänoikeussuojan kannalta teoksen kirjallisella tai taiteellisella

tasolla ei ole merkitystä. Teostason arvioimiseksi ei laissa ole annettu säännöksiä, vaan arviointi tehdään yksittäistapauksissa harkinnan perusteella.

Teostasovaatimus vaihtelee teostyypeittäin. Esimerkiksi käyttötaiteen tuotteiden teostasovaatimus on varsin korkea, kun taas kirjallisten teosten teostasovaatimus on alhaisempi. Samaan aiheeseen tai samaan metodiin perustuvissa kirjallisissa teoksissa esiintyy väistämättä tiettyä samankaltaisuutta, jolla ei kuitenkaan ole vaikutusta yksittäisen teoksen teostasoarviointiin. Oikeuskäytännöstä voidaan mainita esimerkkinä korkeimman oikeuden ratkaisu 1964 II 59, jossa rakenteellisesta ja sisällöllisestä samankaltaisuudesta huolimatta molempia oppikirjoja pidettiin itsenäisinä teoksina. Myös tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1994:2 katsottiin, että tekijänoikeussuojan estämättä muissa saman alan oppikirjoissa sai hyödyntää teoksissa olevia ideoita, käsitteitä ja menetelmiä.

Lomakkeet, luettelot ja kaavakkeet eivät yleensä ole niin itsenäisiä ja omaperäisiä, että ne ylttäisivät teostasoon. Jos niissä kuitenkin on yhdisteltynä suuri määrä tietoja, ne voivat saada lain 49 §:n mukaista luettelosuojaa jäljentämistä vastaan.

Sen selvittämiseksi, saako jokin tuote tekijänoikeussuojaa, kyseistä tuotetta on tarkasteltava kokonaisuutena. Myös teoksen osan on itsenäistä suojaa saadakseen yllettävä teostasoon. Jotta esimerkiksi teokseen sisältyvä kaavake, lomake tai luettelo voisi muusta teoksesta irrallaan saada tekijänoikeussuojaa, sen on myös erillisenä teoksen osana yllettävä teostasoon. Sen sijaan sellaisia teoksen osia, jotka eivät yllä teostasoon, saa tekijänoikeuden estämättä käyttää teosyhteydestään irrotettuna.

Tekijänoikeudella suojataan teoksen ilmaisumuotoa. Sen sijaan teoksen aihetta, aiheen käsittelyä ohjaavaa metodologiaa, teemaa, ideaa, periaatetta tai teokseen sisältyviä yksittäisiä tietoja ei suojata sellaisenaan, vaan uudenaikaisessa ilmaisumuodossa ne ovat vapaasti käytettävissä. Tekijänoikeus suojaa esimerkiksi sellaista kirjallisen teoksen ilmaisumuotoa, jossa tekijän persoonallinen luomistyö ilmenee, muttei pelkästään teoksen aihetta tai aiheen käsittelyyn vaikuttavaa metodologiaa. Myös kirjallisessa teoksessa esitettyjen väittämien ja tietojen asiasisältö jää suojan ulkopuolelle.

Lopputuloksen vaatimalla työmäärällä tai sen edellyttämällä tiedoilla ei ole vaikutusta tekijänoikeussuojan syntymiseen.

Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Sen mukaan tekijänoikeus tuottaa tietyin tekijänoikeuslain 2 luvussa mainituin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijän nimi on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappaleita tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa loukkaavalla tavalla tai teoksen saattaminen yleisön saataviin sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeus syntyy aina teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle. Tekijä voi kuitenkin luovuttaa oikeutensa kokonaan tai osittain, myös oikeushenkilölle. Tekijänoikeuden luovutusta koskevat yleiset säännökset ovat tekijänoikeuslain 27—29 §:ssä. Taloudelliset oikeutensa tekijä voi luovuttaa kokonaan tai osittain. Moraalisista oikeuksistaan tekijä voi 3 §:n 3 momentin mukaan luopua vain, jos kysymyksessä on laadultaan ja laajuudeltaan rajoitettu teoksen käyttäminen. Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Muuntelu, vapaa muuttaminen

Tekijänoikeussuoja kattaa kaikki teoksen ilmenemismuodot. Teos on siten suojattu myös muutetussa muodossa. Jos teosta on muunneltu luovalla ja omaperäisellä tavalla, muuntelijalla on tekijänoikeus teokseen muutetussa muodossa tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentin mukaisesti, mutta hänellä ei ole oikeutta määrätä siitä tavalla, joka loukkaa tekijänoikeutta alkuperäisteokseen.

Lain 4 §:n 2 momentissa puolestaan säädetään, että jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäisteokseen. Tällainen tilanne on kysymyksessä esimerkiksi silloin, kun kirjallisessa ja taiteellisessa luomistyössä hyödynnetään toisen käyttämiä ideoita ja aiheita mutta toteutetaan ne itsenäisellä ja omaperäisellä tavalla. Tällaiseen hyödyntämiseen ei tarvita alkuperäisen teoksen oikeudenhaltijan suostumusta. Edellä mainitussa säännöksessä itse asiassa todetaan se tekijänoikeuden peruseriaate, että itsenäiset luomistyön tuotteet ovat tekijänoikeudella suojattuja.

Tekijänoikeuslain valmistelutöissä, ehdotuksessa laiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin, todetaan:

"Asian luonnosta johtuu, että kirjallinen ja taiteellinen luomistyö yleensä saa vaikutteita samalla alalla tapahtuneesta vanhemmasta tuotannosta eikä sen vuoksi ole siitä kokonaan riippumaton. Kirjallisuuden ja taiteen suuret luomukset tietenkin vaikuttavat innoittavasti ja hedelmöittävästi. Ne yksityiskohdat, joista kirjallinen tai taiteellinen teos muodostuu, ovat melkoiselta osalta yhteisomaisuutta ja lainatavaraa ja ne uusiutuvat vain hitaasti. Aikalaiset ja jälkipolvet käyttävät hyväkseen olemassa olevia tyylipiirteitä, aatteita ja taiteellisia vaikutteita ja näillä on hedelmöittävä vaikutus heidän työhönsä. Tämä kaikki on täysin luonnollista eikä sille voida asettaa kieltoa. Milloin uusi teos täyttää itsenäisyyden ja omaperäisyyden vaatimukset, täytyy tekijän, vaikkakin hän sitä muovaillessaan on äsken mainitussa mielessä käyttänyt hyväkseen aikaisempaa teosta, saada luomukseensa itsenäinen tekijänoikeus." (komiteamietintö 1953:5, s. 50)

Mietinnössä todetaan lisäksi, että yksityiskohtaisten sääntöjen antaminen siitä, miten raja vapaan luomisen ja muuntelemisen välillä käytännössä on vedettävä, on varsin vaikeata. Riidanalaisissa tapauksissa rajanveto jää mietinnön mukaan oikeuskäytännön varaan, jolloin tuomioistuimen on vapaasti harkittava kaikki asiaan vaikuttavat seikat.

Teosten samankaltaisuutta arvioitaessa teoksia on tarkasteltava kokonaisuutena eikä siten, että niistä poimitaan esille vain joitakin osia. Samanlaisuusarvioinnissa tarkastellaan Haarmannin (s. 79) mukaan sitä, muistuttavatko teokset toisiaan siinä määrin, että ne herättävät samuuselämyksen.

Tekijänoikeusneuvoston lausunnossa 1993:23 katsottiin, että lastenkirjojen yhtäläisyydet, kuten päähenkilön nimi, samanlaiset esineet ja teemat, olivat varsin tavanomaisia ja yleisesti lastenkirjoissa käytettyjä, eivätkä ne siten olleet tekijänoikeudella suojattuja. Aiheiden ja teemojen toteuttamistapa ja ilmenemismuodot olivat hyvin erilaisia. Teos ei ollut tekijänoikeuslain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu toisen teoksen muunnelma, jonka julkaiseminen olisi edellyttänyt lupaa.

Lausunnossa 1993:24 katsottiin, että sosiaaliopas oli tietyistä samankaltaisuuksista huolimatta uusi ja itsenäinen ja teos eikä toisen sosiaalioppaan muunnelma, vaikka oppaat olivat asiasisällöltään huomattavassa määrin samanlaisia. Lausunnossa pidettiin ratkaisevana sitä, muistuttaako teos muodoltaan siinä määrin toista teosta, että se on tunnistettavissa samaksi teokseksi. Oppaiden rakenne ja väliotsikot poikkesivat toisistaan. Oppaissa oli valtaosin käsitelty samoja asioita mutta erilaisin sanamuodoin ja joitakin osin myös asiasisältöä oli muutettu. Asian laadusta johtuen molemmissa oppaissa oli väistämättä samoja asioita, joten oppaiden samankaltaisuuden ei voitu katsoa johtuvan pelkästään siitä, että toinen opas olisi ollut toisen kopio.

Lausunnossa 1994:9 katsottiin, että televisiosarjan käsikirjoitus oli tehty alkuperäistä käsikirjoitusta vapaasti muuttaen eikä kysymyksessä ollut alkuperäisen käsikirjoituksen muunnelma. Molemmissa käsikirjoituksissa oli samannimisiä henkilöitä samankaltaisissa tilanteissa, samantapainen kerronnan rytmi ja useita samankaltaisia kohtauksia, jopa repliikkejä tai toimintoja. Tekijänoikeusneuvosto katsoi, että näitä elementtejä hyväksi käyttäen oli luotu täysin uusi ja itsenäinen teos.

Lausunnossa 1994:13 katsottiin, että muurausalan oppikirja oli uusi ja itsenäinen teos eikä toisen kirjan muunnelma. Lausunnossa todettiin, ettei saman alan oppikirjoissa voida välttyä tietyiltä yhteneväisyyksiltä.

Lausuntopyynnön kohteena olevat valmennusohjelmat

X:n valmennusohjelma

Tekijänoikeusneuvosto tarkastelee erillisessä kansiossa olevaa X:n kokonaista valmennusohjelmaa "Power and Influence — Tehokkaat vaikutuskeinot". Kansion sisältö on seuraava: 0. Esitehtävät, 1. Itsearviointi, 2. Kokeilu, 3. Tavoitteet, 4. Harjoittelu, 5. Soveltaminen, 6. Suunnittelu, 7. Tietoaineistoa. Kansilehdellä ohjelman kehittäjiksi mainitaan yhdysvaltalaiset David E. Berlew ja Roger Harrison.

"Esitehtävät" (50 sivua) sisältää koulutukseen valmistavia tehtäviä sekä erilaisia kyselylomakkeita. "Itsearviointiin" (36 sivua) sisältyy mm. erilaisia harjoituksia ja lomakkeita. Sen lisäksi kansiossa on 12 numeroimatonta sivua, jotka muistuttavat luentokalvokopioita. "Kokeilu" (32 sivua) sisältää tarkkailu- ja oppimislomakkeen sekä erilaisia tyyliharjoituksia. "Tavoitteet" (36 sivua) sisältää erilaisia tehtäviä, kysymyssarjoja ja teoriaa. "Harjoitteluun" (30 sivua + 19 numeroimatonta sivua)

sisältyy johdatusta itseohjautuvaan opiskeluun, erilaisia harjoituksia sekä tarkkailu- ja oppimislomakkeita. "Soveltaminen" (12 sivua) sisältää erilaisia harjoituksia. "Suunnitteluun" (47 sivua) sisältyvät jaksot itsensä kehittäminen, sopivan vaikuttamistyylin valinta, johdatus uusien vaikuttamiskeinojen harjoitteluun sekä arviointilomake. "Tietoaaineistoa" (37 sivua) sisältää ohjelmaa täydentävää tekstiaaineistoa. X:n kansio sisältää yhteensä 311 sivua.

Vastaajan valmennusohjelma

Tekijänoikeusneuvosto tarkastelee vastaajan valmennusohjelmaa siinä muodossa ja laajuudessa, kuin ohjelma on vertailukansiossa toimitettu tekijänoikeusneuvoston käytettäväksi.

"Johtajuus ja vuorovaikutus, Moduli I" -valmennusohjelma koostuu seuraavista jaksoista: 1. Kutsukirje ja ohjelma, 2. Johtamistyylien tunnistaminen, 3. Esityö I, oman johtamisprofiilin analysointi, palauteklinikka, 4. Johtamistyylien ja niiden aiheuttamien johtamisilmastojen analysointi ja tunnistaminen, 5. Arvo- ja tunnemaailmaan sisältyvien voimavarojen aktivointi, 6. Käyttämättömän johtamistyyliresurssin kartoitus ja kokeilu, 7. Johtamistyylien käyttöä haittaavien pelkojen tunnistaminen, 8. Ohjattu tarvepohjainen harjoittelu, 9. (tyhjä), 10. Oheislukemisto.

"Johtamistyylien tunnistaminen" (22 sivua + 10 numeroimatonta sivua) sisältää arviointitehtäviä, ryhmätöitä sekä havaintolomakkeita. "Esityö I" (29 sivua) sisältää oman johtamistyylin määrittelyä koskevaa teoriaa (20 sivua) sekä havaintolomakkeen ja käsitetestin (9 sivua). "Johtamistyylien ja niiden aiheuttamien johtamisilmastojen analysointi ja tunnistaminen" (9 sivua) koostuu luentokalvotyypisistä aineistosta. "Arvo- ja tunnemaailmaan sisältyvien voimavarojen aktivointi" (3 sivua) sisältää harjoitustehtäviä. "Käyttämättömän johtamistyyliresurssin kartoitus ja kokeilu" (47 sivua) sisältää arviointilomakkeita, johtamistyyliharjoituksia ja johtamistyylien teoriaa. "Johtamistyylien käyttöä haittaavien pelkojen tunnistaminen" (12 sivua) koostuu kysymyssarjasta ja pisteytystaulukosta. "Ohjattu tarvepohjainen harjoittelu" sisältää 6 sivua luentokalvotyypistä materiaalia sekä 14 sivua harjoituksia. Käräjäoikeuden pöytäkirjasta 12.12.1995 ilmenee, että harjoitukset eivät kuitenkaan ole sisältyneet vastaajan alkuperäiseen kansioon vaan että B on sisällyttänyt ne tekemäänsä vertailukansioon. "Oheislukemisto" (46 sivua) koostuu aihepiiriä täydentävästä ja syventävästä tekstiaineistosta sekä kirjallisuusluettelosta. Vastaajan kansio sisältää yhteensä 210 sivua.

Valmennusohjelmien vertailu

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että molemmissa valmennusohjelmissa on kymmeniä sivuja sellaista aineistoa, jolle toisesta ohjelmasta ei löydy vastinetta. Vertailukansiosta ilmenevän selvityksen mukaan esimerkiksi X:n valmennusohjelmassa jaksoissa 3. Tavoitteet, 5. Soveltaminen ja 6. Suunnittelu olevaa aineistoa ei ole lainkaan tai sille ei löydy vastinetta vastaajan kansiossa. Lisäksi esimerkiksi jakson 4. Harjoittelu aineistoa vastaava aineisto löytyy vain osittain vastaajan ohjelmasta.

X:n apulaisjohtajan B:n vertailukansioon kokoama materiaali, jota on verrattu vastaajan materiaaliin, koostuu osittain X:n kansion materiaalista ja osittain muusta aineistosta.

Vertailumateriaalista ja vertailukansiossa olevista B:n kommenteista on pääteltävissä, että tehdyn vertailun päämääränä ei ole ollut X:n ja vastaajan kansioiden vertaaminen toisiinsa sellaisenaan vaan sen esittäminen, mihin lähteisiin tai esikuviin vastaajan kansio mahdollisesti perustuu. Tehdystä vertailusta tekijänoikeusneuvosto toteaa, että vertailussa ei ainakaan lähtökohtaisesti ole keskitytty kansioiden tekijänoikeudelliseen vertailuun. Eri asia kuitenkin on, että vertailu saattaa osoittaa myös seikkoja, joilla on tekijänoikeudellista merkitystä.

X:n "Power And Influence — Tehokkaat vaikutuskeinot" sisältää kaikkiaan 311 sivua, vastaajan kansio puolestaan 210 sivua. Käsiteltävien asioiden aiheissa, ideoissa ja peruslähtökohdissa on havaittavissa yhtäläisyyksiä. Sen sijaan kansioiden sisällön ilmaisumuodot eroavat toisistaan suuresti. Tämä on havaittavissa jo muun muassa kansioiden sisällysluetteloita tarkasteltaessa. Vertailtaessa valmennusohjelmakansioita toisiinsa voidaan todeta seuraavaa:

1. Vastaajan "Johtajuus ja vuorovaikutus, Moduli I" -ohjelman kohdassa "2. Johtamistyylien tunnistaminen", laajuudeltaan 22 + 10 sivua, olevaa havaintolomaketta verrattaessa X:n tarkkailulomakkeeseen kohdassa "Itsearviointi" voidaan havaita samankaltaisuutta tekstin tyyliä sekä vaikuttamiskeinojen perusideoissa ja sisällössä. Muodoltaan lomakkeet eivät kuitenkaan ole samankaltaisia. Jakson muuta materiaalia ei ole löydettävissä X:n kansiossa.
2. Kohdan "3. Esityö I", laajuudeltaan 29 sivua, vastaavaa tekstiosuutta ei ole X:n kansiossa. Lomakkeiden ideat (arviointien kohteet yms.) saattavat olla samankaltaisia, mutta ilmaisumuodoltaan ne ovat erilaisia.
3. Kohdan "4. Johtamistyylien ja niiden aiheuttamien johtamisilmastojen analysointi ja tunnistaminen", laajuudeltaan 9 sivua, luentokalvotyypisestä aineistosta 6 sivua on löydettävissä X:n kansiossa kohdasta "Itsearviointi". Nämä sivut ovat molemmissa kansioissa muodoltaan samanlaisia tai toisiaan läheisesti muistuttavia. Käräjäoikeuden puheenjohtajan vertailukansioon liittämässä kommentissa on todettu, että tästä aineistosta kaksi sivua on ollut esillä vain X:n seminaaritulaisuuksissa ja että kyseiset sivut ovat mahdollisesti vastaajan valmistamia. Neljästä muusta sivusta on X:n kansiossa olemassa sekä lyhyempi että pidempi versio, joista vastaajan sivuja enemmän muistuttavat pidemmät versiot on näytetty seminaareissa kalvoilla. Tämä kuuden sivun kokonaisuus ei tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan kuitenkaan riitä tekemään vertailtavista teoksista tältäkin osin samoja teoksia. Lisäksi on otettava huomioon, että tämän aineiston asema vertailun kannalta on vertailukansioon liitettyjen merkintöjen mukaan epäselvä.
4. Kohdan "5. Arvo- ja tunnemaailma", laajuudeltaan 3 sivua, harjoitustehtävää vastaava tehtävä on X:llä kohdassa "Itsearviointi". Tehtävillä on kuitenkin erilainen ilmaisumuoto.
5. Kohdan "6. Käyttämättömän johtamistyyliresurssin kartoitus ja kokeilu", laajuudeltaan 47 sivua, harjoituksissa on molemmissa ohjelmissa käytetty samoja ideoita mutta ei samanlaista ilmaisumuotoa. Tekstiosuus on vain vastaajan kansiossa.
6. Kohdan "7. Johtamistyylien käyttöä haittaavien pelkojen tunnistaminen", laajuudeltaan 12 sivua, aineistoa ei sisälly X:n aineistoon.

7. Kohdan "8. Ohjattu tarvepohjainen harjoittelu", laajuudeltaan 20 sivua, idea löytyy samankaltaisena molemmista ohjelmista. Idea ei ole kuitenkaan puettu samanlaiseen ilmaisumuotoon. Harjoitukset on lisätty vastaajan aineistoon vasta vertailukansiota koottaessa.

8. Kohdan "10. Oheislukemisto", laajuudeltaan 46 sivua, idea on molemmissa ohjelmissa sama. Toteutus ei kuitenkaan ilmene samanlaisessa ilmaisumuodossa.

Lausuntopyynnön tapauksessa on esitetty väitteitä siitä, että vastaajan teos olisi X:n teoksen muunnelmä tai että vastaajan valmennusohjelma ei yltäisi teostasoon. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että molemmat lausuntopyynnön kohteena olevat valmennusohjelmat, X:n ohjelma erillisessä kansiossa sekä vastaajan ohjelma siinä muodossa kuin se on vertailukansiossa, ovat selittäviä kirjallisia teoksia, jotka kokonaisuutena yltävät teostasoon ja ovat siten tekijänoikeudellisesti suojattuja. Vaikka valmennusohjelmissa käsitellään opillisesti ja metodisesti samankaltaisia asioita, ohjelmat eroavat toisistaan asioiden käsittelyjärjestyksen ja tekstin muodon sekä ulkoasun suhteen. Valmennusohjelmiin sisältyy jaksoja, kuten yksittäisiä lomakkeita, taulukoita, kysymyslistoja ja harjoituksia, jotka teosyhteydestä irrotettuna eivät yksinään yllä teostasoon.

Valmennusohjelmien vertailuun viitaten tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kokonaisuutena arvostellen vastaajan teos ei muistuta X:n teosta siinä määrin, että teokset olisivat tunnistettavissa samoiksi. Vastaajan teosta ei näin ollen voida pitää samana teoksena kuin X:n teos tai X:n teoksen muunnelmana. Valmennusohjelmien tekijänoikeussuojaan tai teostasoon ei ole vaikutusta sillä, että ohjelmat perustuvat ulkomaisiin esikuviin ja kyseisen alan yleisiin oppeihin. Kokonaisuuden teostasoarviointiin ei ole vaikutusta myöskään sillä, että esimerkiksi edellä kohdassa 3 mainittu luentokalvotyypinen aineisto on olemassa lähes samanlaisena molemmissa ohjelmissa.

Vastaukset hakijan esittämiin kysymyksiin

Heinolan käräjäoikeuden esittämät kysymykset toistetaan selvyuden vuoksi.

Ovatko Y Oy:n Moduli I -valmennusohjelma ja Oy X Ab:n Power And Influence / Positive Power And Influence -valmennusohjelma sama teos ja onko oikeudenkäynnissä todistajana kuullun B:n laatimassa vertailukansiossa esitetty vertailu tekijänoikeudellisesti relevantti?

Siltä osin kuin tekijänoikeusneuvostolla on kommentoitavaa osapuolten esittämiin näkemyksiin valmennusohjelmiin liittyvistä tekijänoikeudellisista kysymyksistä, tekijänoikeusneuvosto esittää tässä yhteydessä kommenttinsa.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että käräjäoikeuden kysymykseen, ovatko kysymyksessä mainitut vastaajan ja X:n valmennusohjelmat sama teos, tekijänoikeusneuvosto vastaa vertailemalla toisiinsa erillisessä kansiossa olevaa X:n kokonaista valmennusohjelmaa ja vastaajan valmennusohjelmaa siinä muodossa kuin se on sijoitettu vertailukansioon. X:n aineisto on erillisessä kansiossa, mutta vastaajan aineisto on toimitettu tekijänoikeusneuvostolle ainoastaan vertailukansion osana.

Tekijänoikeusneuvoston tarkastelemaan aineistoon eivät siten kuulu vertailukansiossa X:n aineiston joukossa olevat, alkuperäiseen kansioon kuulumattomat osat, joita ovat muun muassa "OP"-merkinnällä varustetut jaksot sekä muissa koulutusilaisuuksissa käytetyt materiaalit. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kärkeänoikeuden kysymyksen edellyttämän kansioiden samankaltaisuusarvioinnin tulee tapahtua vertaamalla alkuperäisiä kansioita sellaisenaan lisäämättä niihin mitään muuta aineistoa.

Vastaaja on esittänyt, että eri asiakkaiden koulutusohjelmat poikkeavat harjoitusten osalta toisistaan, joten harjoituksia tulisi arvioida muusta kokonaisuudesta erillään. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että vertailun kohteena olevaan aineistoon tulee kuulua niin teksti- kuin harjoitusmateriaalinkin ja että kyseistä materiaalia on arvioitava kokonaisuutena. Tuomioistuimen ratkaistavaksi kuitenkin jää, minkä materiaalin muodostamaan kokonaisuuteen tuomioistuimen lopullinen ratkaisu perustuu.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että Y Oy:n mahdollisella oikeudella käyttää teosta "Organizational Psychology: An Experimental Approach to Organizational Behaviour" suomenkielisen opetusaineiston pohjana ei ole merkitystä valmennusohjelmien tekijänoikeudellisen vertailun kannalta. Tekijänoikeusneuvoston tehtävänä on antaa lausuntoja tekijänoikeuslain tulkinnasta, eikä se voi tutkia näyttökysymyksiä. Näin ollen tekijänoikeusneuvosto ei voi ottaa kantaa näytön arvioimista edellyttävään kysymykseen siitä, kenen laatimaa valmennusohjelmien harjoitusaineisto on.

Vertailukansion koonneen B:n mukaan arviolta 75—80 % vastaajan ohjelmasta on X:n materiaalin kanssa joko identtistä tai saman tyyppistä. B tarkoittaa identtisyydellä asiasisällön samankaltaisuutta sekä ohjelman metodista ja opillista samankaltaisuutta. Tekijänoikeuden kannalta ei kuitenkaan ole merkitystä sillä, että materiaalit ovat saman tyyppisiä tai että tekstit ovat asiasisällöltään samat. Samantyyppisyys tai asiasisällön samanlaisuus ei merkitse sitä, että aineistoa olisi lainattu tai kopioitu siten, että kyseessä on tekijänoikeuden loukkaus.

B:n vertailu perustuu enemmän menetelmällisten ja tekstillisten kuin ulkoasun yhtäläisyyksien etsimiseen. B:n mukaan samojen ideoiden ja menetelmien lisäksi aineistossa on kuitenkin myös identtisiä tekstejä. Tekijänoikeusneuvosto toteaa havaintojensa perusteella, että tällaisia identtisiä tekstejä ovat tietyt luentokalvotyyppiset osuudet, joista osaa on B:n vertailussa epäilty vastaajan tekemiksi. Aineistosta saatavan käsityksen mukaan osa tästä aineistosta on lisäksi sellaista, ettei se ole ollut molempien kansioiden osana, vaan toisen kansion aineisto on ollut luennoilla jaettua tai esitettyä aineistoa. Tekijänoikeusneuvosto ei voi puutteellisen selvityksen vuoksi ottaa kantaa edellä mainitun aineiston tekijänoikeudelliseen merkitykseen lausuntopyynnössä esitetyn kysymyksen kannalta.

Kirjallisessa asiantuntijalausunnossa professori C toteaa, että vastaajan valmennusohjelma on X:n ohjelman kopio siltä osin kuin kyse on kurssin metodiseen tai opilliseen sisältöön liittyvistä tekstisivuista. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, ettei metodisella tai opillisella samankaltaisuudella ole vaikutusta valmennusohjelmien tekijänoikeudelliseen arviointiin. C:n kommenttiin siitä, ettei tekstisivujen uudelleen muotoilu merkitse olennaista muutosta, koska ydinkohdat tekstistä ovat

sanasta sanaan samoja, tekijänoikeusneuvosto toteaa, että uudenaikaisessa ilmaisumuodossa ideat ja periaatteet ovat vapaasti käytettävissä.

X:n toteamuksesta, ettei vastaaja ole kehittänyt tai luonut mitään itsenäistä tai omaperäistä teosta vaan että vastaajan valmennusohjelma on merkittävältä osaltaan X:n ohjelman jäljennös tai muunnelma ja että omaperäistä ja itsenäistä on ainoastaan vastaajan tapa jäljentää ja muunnella materiaalia, tekijänoikeusneuvosto toteaa, että tekijänoikeudella suojatun teoksen syntyminen ei edellytä, että teoksen ideat, metodit ja opit olisivat tekijän omaa tuotetta. Myös samaan oppiin, aiheeseen tai metodiin perustuvat teokset voivat toisistaan riippumatta olla itsenäisiä ja yltää teostasoon.

X:n viittauksesta Haarmannin toteamukseen, että teos on jotakin, joka sijoittuu sisällön ja ns. ulkoisen muodon välille, tekijänoikeusneuvosto toteaa, että kirjallisessa teoksessa tekijänoikeudella suojataan teoksen kirjallisen sisällön ilmenemismuotoa. Kirjallisen sisällön ilmenemismuoto tarkoittaa teoksen kirjallista muotoa kokonaisuudessaan, ei asiasisältöä sinänsä. Myöskään teoksen pelkkä ulkoasu, kuten käytetyt asetelut ja merkkilajit, eivät ole suojattuja. Teoksen kirjallisen sisällön toisintaminen sellaisenaan erilaista ulkoasua käyttäen on teoksen kopiointia.

X:n mukaan vertailtavat materiaalit ovat sisällöllisesti, peruskäsitteiltään ja tavoitteiltaan sekä opillisesti ja metodisesti samat. Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että mainituilla tekijöillä ei ole aineiston tekijänoikeudellisen arvioinnin kannalta merkitystä, koska tietty asiasisältö, peruskäsitteet, tavoitteet, opit tai metodit sellaisenaan eivät ole tekijänoikeudellisesti suojattuja, ja että ne eivät tee ohjelmista tekijänoikeudellisesti samoja.

X esittää, että koska tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijällä on yksinoikeus saattaa teos yleisön saataviin myös muunnelmana, tekijänoikeus ei voi rajoittua "vain ja pelkästään" muodon suojaan, vaan myös teoksen muuntaminen loukkaa tekijänoikeutta. X:n mukaan materiaalien erot ovat havaittavissa ainoastaan tekstin modifioinnissa ja stilisoinnissa, jonka perusteella X katsoo vastaajan materiaalin olevan oman materiaalin muunnelma ja osin identtinen jäljennös. X:n mukaan loukkaavan materiaalin lisäksi mahdollisesti käytettävä ei-loukkaava materiaali ei tee aineistoista erilaisia. X:n mukaan myöskään se, ettei vastaajan kansioon ole otettu kaikkia X:n kansion sivuja, ei osoita, että ohjelmat olisivat erilaisia. Valmennusohjelmien vertailuun viitaten tekijänoikeusneuvosto toteaa, ettei vastaajan teos muistuta X:n teosta siinä määrin, että teokset olisivat tunnistettavissa samoiksi teoksiksi tai muunnelmiksi. Vastaajan teosta ei näin ollen voida pitää samana teoksena kuin X:n teos tai X:n teoksen muunnelmana.

Yhteenveto

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että Y Oy:n Moduli I -valmennusohjelma ja Oy X Ab:n Power and Influence / Positive Power and Influence -valmennusohjelma eivät ole sama teos eivätkä ne ole toistensa muunnelmia.

Oikeudenkäynnissä todistajana kuullun B:n tekemä valmennusohjelmien vertailu perustuu lähinnä menetelmällisten ja tekstillisten yhtäläisyyksien etsimiseen. Havaitsemallaan identtisyydellä B

tarkoittaa asiasisällön samankaltaisuutta sekä ohjelman metodista ja opillista samankaltaisuutta. Tekijänoikeudellista merkitystä ei kuitenkaan ole sillä, että materiaali on saman tyyppistä tai että tekstit ovat asiasisällöltään samat. Edellä sanottuun viitaten tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei B:n tekemä vertailu ole tekijänoikeudellisesti merkityksellinen sen seikan toteamiseksi, ovatko valmennusohjelmat sama teos tai onko toinen ohjelma toisen muunnelma.

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.